

SECUNDAIR ONDERWIJS

Onderwijsvorm: **BSO**

Graad: **derde graad**

Jaar: **eerste en tweede leerjaar**

Studiegebied: **Kleding**

Optie(s) **Moderealisatie en -verkoop**

Vak(ken):	PV PRAKTIJK KLEDING	13-11/11-7 It/w
	TV KLEDING	8/8 It/w
	PV/TV STAGE KLEDING	2-4/4-8 It/w

Vakkencode: **VV-n**

Leerplannummer: **2004/114**
(Vervangt 2002/180)

Nummer inspectie: **2004 / 114 // 1 / P / SG / 1 / III / / D/**
(Vervangt 2002/306//1/O/SG/1/III/ IV/04)

INHOUD

visie.....	2
beginsituatie	3
algemene doelstellingen.....	3
leerplandoelstellingen / leerinhouden / specifieke pedagogisch-didactische wenken	5
algemene pedagogisch-didactische wenken.....	43
minimale materiële vereisten.....	50
evaluatie	52
bibliografie	55

VISIE

In het Beroepssecundair Onderwijs doen de leerlingen van de **studierichting "moderealiserie en –verkoop"** de nodige vakkennis op, welke het fundament vormt voor de verdere uitbouw van hun later beroepsleven.

Het is de bedoeling jongeren via methodes in te werken in nieuwe projecten en hen te stimuleren om nieuwe uitdagingen te durven aangaan en keuzes te leren maken als basis voor hun latere beroepsleven.

De nadruk ligt zeer sterk op het teamgericht, probleemoplossend en procesmatig leren denken en handelen.

Attitudevorming, sociale en communicatieve vaardigheden krijgen meer aandacht en zijn afgestemd op de keuzemogelijkheden binnen studierichting.

Door te werken met kleuren, vormen, soepele materialen en technieken komt ook het esthetisch aspect aan bod.

Er wordt bij de selectie van ontwerpen zowel rekening gehouden met de technische uitvoerbaarheid van de ontwerpen, het creatieve als functionele, het draagcomfort als het gebruikscomfort.

Milieu-veiligheids-en gezondheidsaspecten worden hierbij systematisch betrokken.

Theorie en praktijk wordt zoveel mogelijk geïntegreerd aangeboden, leerinhouden en vaardigheden worden in één geheel aangebracht.

Uit de benaming **"moderealiserie en -verkoop"** blijkt dat het over meer gaat dan alleen kleding. Interieur, decoratie, accessoires e.a. maken de dag van vandaag deel uit van modetrends. Het leren verkopen en retoucheren vormt een onderdeel van de opleiding en zal naargelang de specificiteit van het aanbod in de regio al dan niet uitgebreider aan bod komen.

Een totaalbeeld realiseren en weergeven verloopt in de diverse gebieden bijna gelijk. Van vormen zoeken, soepele materialen ontdekken en verwerken, het gebruiken van machines en apparatuur tot het toepassen van industriële technieken.

Naast het realiseren zullen de leerlingen op een creatieve en doelgerichte manier hun realisaties presenteren en etaleren.

Artikelenkennis inzake kleding, interieur en decoratie vormt hierbij een belangrijk onderdeel.

Door kennis te maken met het beroep van winkelbediende in de detailhandel leren de leerlingen beroepshoudingen zoals; zin voor samenwerking, verantwoordelijkheid en dienstbaarheid aan.

Er wordt aandacht besteed aan zelfkennis, zelfredzaamheid, zelfstandigheid, voorkomen en communicatie.

Door het kledingonderwijs algemeen breder op te vatten en te streven naar persoonlijkheidsmaatschappelijke en beroepsvorming krijgt het kledingonderwijs een nieuwe dimensie dat voldoet aan een modern en geëvolueerd beroepsprofiel.

BEGINSITUATIE

Tot het eerste leerjaar van de derde graad worden toegelaten:

- De regelmatige leerlingen die het tweede leerjaar van de tweede graad gevolgd hebben of zij die houder zijn van een getuigschrift van de tweede graad van het secundair onderwijs, behaald via de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap.
- De leerlingen die uiterlijk op 31 december volgend op de aanvang van het schooljaar de leeftijd van 16 jaar bereikt hebben; onder volgende voorwaarde, nl. een gunstig advies van de toelatingsklassenraad.

Het eerste jaar van de derde graad BSO van de studierichting "**moderealisatie en -verkoop**" bestaat uit een groep die meestal de opleiding "*moderealisatie en presentatie*" gevolgd hebben. Het is een groep die bewust gekozen heeft voor "**moderealisatie en -verkoop**" en reeds gevoel voor mode, vorm, kleur en creativiteit heeft ontwikkeld.

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Algemeen

- Kwaliteit nastreven.
- Creatief denken leren vertalen in handelingen.
- Gericht zijn op veilig en ergonomisch handelen.
- Initiatief durven nemen.
- Ontwikkelen van sociale vaardigheden.
- Klassikaal en teamgericht handelen.
- Stelselmatig streven naar zelfstandig werken.
- Inzien dat mode gelinkt is aan creativiteit, trendgevoeligheid en verscheidenheid.
- Uitgaand van een al dan niet bestaande vorm, werkstukken kunnen realiseren.
- Inzien dat aan een goede realisatie een goede voorbereiding voorafgaat.
- Mode en persoonlijke inbreng vertalen in verschillende werkstukken.

Vaardigheden

- De keuze van werkstukken kunnen verantwoorden en de werkmethodes toelichten.
- Deelopdrachten en basisafwerkingen volgens de vooropgestelde kwaliteitseisen realiseren en verantwoorden.
- Kwaliteit in zijn geheel kunnen beoordelen.
- Een modische collectie kunnen samenstellen.
- Verschillende opdrachten verantwoord uitvoeren.
- Veilig, ergonomisch en milieubewust handelen.

- oorbereid zijn op de tewerkstelling van winkelbediende in de modesector.
- De eigenschappen die behoren tot de verkoop in de modesector inoefenen.
- Vaktaal en algemeen taalgebruik integreren.
- Leren omgaan met continue veranderingen qua vorm, materialen en technieken.
- De eigenschappen van een goede winkelbediende verwerven.

Attitudes

- Eigen werk en dat van anderen respecteren en met een kritisch oog beoordelen.
- Openstaan voor positieve kritiek en verschillende meningen.
- Doorzetten en waar nodig bijsturen.
- Zich kunnen aanpassen aan de bedrijfscultuur.
- Zin voor orde, verantwoordelijkheid en nauwkeurigheid.

LEERPLANDOELSTELLINGEN / LEERINHOUDEN / SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
Analyse van het modebeeld in al zijn aspecten		
1 vanuit hun persoonlijke interesse de veelzijdigheid van mode aantonen en verantwoorden.	1 Persoonlijke interesses en leefwereld <ul style="list-style-type: none"> • kledij • leefruimte • vrijetijdsbesteding • sociale contacten • activiteiten • interesses • woon- en leefomgeving • thema's en culturen 	Vanuit de leefwereld van de jongeren en hun concrete behoeftes actief zoeken naar thema's. Streven naar een ruimere belangstelling van de jongeren door samen met hen de keuzes te bepalen van de te realiseren werkstukken.
2 het modebeeld vanuit verschillende sectoren analyseren en toelichten.	2 Modesector <ul style="list-style-type: none"> • modetrends / collecties • accessoires • materialen • toebehoren 	Pedagogische uitstappen organiseren naar tentoonstellingen, musea', modeshows, beurzen ea. In onderling overleg werkstukken kiezen uit een zo ruim mogelijk aanbod, ook niet-kledingstukken. In onderling overleg verschillende werkstukken binnen één thema bepalen, uitwerken en

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	Interieur- en decoratiesector <ul style="list-style-type: none"> • inrichting • decoratie • interieur 	variaties hierop mogelijk maken. Vergelijken en aantonen dat het aspect mode terugkomt in verschillende sectoren: kleding - interieur – decoratie - accessoires... Via verschillende informatiekanalen de onderlinge relaties opzoeken. Nagaan vanuit hun leefwereld wat hen op het vlak van mode beïnvloed in hun persoonlijke keuzes.
Modestudie en vormgeving		
3 in onderling overleg een thema kiezen en aangeven welke behoeften hiervan aan de basis liggen.	3 Behoeftanalyse <ul style="list-style-type: none"> • behoeften en consumentengedrag; • kledingbehoefte: bescherming, herkenning, expressie; • sociale behoefte: sport en vrije tijd, • maatschappelijke en culturele behoefte. 	Inspelen op bepaalde evenementen, periodes, seizoenen, gebeurtenissen die van belang zijn in de leerlingen hun verdere ontwikkeling. Verschillende aspecten aangrijpen om een thema te kiezen. Het is de bedoeling klassikaal een totaalbeeld voor te stellen op basis van meerdere outfits, afgestemd op het beoogde doel, voorzien van alle toebehoren.
4 in verband met de gekozen thema's een documentatiemap aanleggen over modische trends met aandacht voor kleur, compositie en accessoires.	4 Documentatiemap over het gekozen thema aanleggen met aandacht voor modische trends. Ordenen naargelang:	De leerlingen begeleiden en stimuleren in hun zoektocht naar informatie over modische trends: <ul style="list-style-type: none"> • raadplegen van tijdschriften, modebladen,

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • de vorm; • de kleur; • de compositie; • de moeilijkheidsgraad. 	<ul style="list-style-type: none"> • reclame, etalages, verzamelen naar de vorm, model, kleur, soepele materialen,...
5 het begrip mode kaderen in een totaalbeeld en dit creatief en smaakvol in een zelf gekozen creatie weergeven.	5 Totaalbeeld <ul style="list-style-type: none"> • modecollectie; • interieuraankleding; • decoratie. 	Aan de hand van video's, foto's, tijdschriften, media, reclame, computer, via internet, cd-rom.... ontdekken wat mode betekent in de breedste zin van het woord.
Modelstudie		
6 herkennen algemene en verschillende modelijnen.	6 Modelijnen <ul style="list-style-type: none"> • in kleding, interieur en decoratie ontdekken, herkennen, bespreken; • vormen aanduiden; • H, A, X, V.....lijnen. 	Ontdekken van modelijnen en contourlijnen: geometrische vormen waarin de algemene lijn van een werkstuk kan omschreven worden/aanduiden op modellen. Lijnvormen en kledingstukken (uitknippen en contouren - omlijnen negatiefbeeld).
7 het verband leggen tussen contourlijnen, lijnstudie en een collectiesamenstelling.	7 Lijnstudie/collectiesamenstelling <ul style="list-style-type: none"> • contourlijnen; • volumes. 	Contourlijnen en volumes leren zien als voorbereiding tot "lijnstudies" en "collectie samenstelling".

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
8 verschillende lichaamsvormen afleiden, analyseren en correcties verantwoorden.	8 Conformatie - figuuranalyse <ul style="list-style-type: none"> • studie van de lichaamsvormen; • analyseren en associëren van de figuren; slank-volslank, groot-klein..... • standaard- en modelfiguur. 	Aan de hand van documentatie een vergelijkende studie maken (voor en na). Gebruik maken van video, media, cd-rom tijdschriften.....
Figuuranalyse/kledingstijl		
9 het profiel en het type van de klant analyseren.	9 Profiel van de klant <ul style="list-style-type: none"> • formeel; • mode-en trendgevoelig; • conformatietype. Conformatietypen <ul style="list-style-type: none"> • basistypen; • basisfiguren; • leeftijd; • levensstijl; • persoonlijkheid. 	Via documentatie, video's, cd-roms verschillende types en profielen leren onderscheiden.
10 onderscheiden de basiselementen die een invloed hebben op de omlijning van het lichaam.	10 Basiselementen	De leerlingen met eenvoudige tekeningen de invloed van omlijning, kleuren, details en structuur laten analyseren, vergelijkingen laten

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • totale omlijning; • details; vb.naden, knopen, taillelijn, halslijn...; • stof en kleur. 	maken, suggesties formuleren...
11 werkstukken situeren naar levensstijl en kleedgedrag.	<p>11 Kleedgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • het moderne, vrouwelijke type; • het onderdanige type; • het vrijevochten type; • het formele type of de dames; • het figuurbewuste type. <p>Levensstijl</p> <ul style="list-style-type: none"> • klassiek; • sportief; • elegant; • formeel; • trendy; • frivol; • verleidelijk; • ... 	<p>Door herhaaldelijke oefeningen de verschillende kledingstijlen en types leren onderscheiden, combinaties uitproberen en voorstellen naar klanten toe formuleren.</p> <p>Sociale en communicatieve vaardigheden eigen maken.</p>
12 adviseren en inspelen op de wensen van de klant.	12 Adviseren	Vergelijkende studies naargelang model- en kleurkeuze uitwerken en verschillende

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • modelkeuze; • kleurassortiment; • kleurcombinaties; • kleurenstudie. 	<p>combinaties zowel fictief als via praktische oefeningen samenstellen.</p> <p>Kleurenstudie, eventueel kleurenconsulent raadplegen.</p> <p>Linken aan het deel verkoop in de modesector.</p> <p>Overleg plegen met PO.</p>
13 diverse modeartikelen voorstellen en adviseren.	13 Modearikelen <ul style="list-style-type: none"> • kledingstukken; • details; • accessoires; • interieur; • decoratie. 	
14 modetrends en collecties omschrijven.	14 Modetrends/collecties <ul style="list-style-type: none"> • merken; • tendensen; • modelijnen; • modellen; • kleuren; • accessoires. 	Gebruik maken van alle beschikbare informatiebronnen, dagbladen, media, internet...
		Op basis van modetrends en mode-collecties,

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
15 accessoires adviseren.	15 Accessoires <ul style="list-style-type: none"> • terminologie; • soorten; • artikelenkennis; • totaalbeeld. 	accessoires en toebehoren zoeken en naargelang het beoogde doel een totaalbeeld creëren.
16 verschillende componenten samenbrengen in een totaalbeeld.	16 Composities kledingstukken en interieur en decoratie <ul style="list-style-type: none"> • toebehoren; • accessoires; • kleurtonen; • kleurcombinaties; • accenten; • contrast; • harmonie. 	Aan de hand van video's, foto's, tijdschriften, media, reclame, computer, via internet, mailing, cd-rom... Voor het deel interieur en decoratie een overzicht maken van alle beschikbare artikelen en deze kaderen in een totaalbeeld. Vb: vloerbekleding, raambekleding, zonnewering, beddengoed, huishoudtextiel, meubilering, kortom alle binnenhuisbekleding. Kledingstukken adviseren en voorstellen in een totaalbeeld.
Ontwerp- en modetekenen		
17 bewegingslijnen en -richtingen van het figuur analyseren, interpreteren, verwoorden en realiseren.	17 Bewegingslijnen en richtingen <ul style="list-style-type: none"> • verschillende lichaamshoudingen; • standlijnen aanduiden. 	Verschillende houdingen en hun effect vergelijken en verwoorden.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
18 hun keuze van een modecollectie binnen eenzelfde lijn verwoorden, ontwerpen en presenteren .	18 Eigenschappen van een modecollectie <ul style="list-style-type: none"> • origineel; • modieus; • functioneel; • verkoopbaar; • ... 	Gebruik maken van eenvoudige schetsen of collages. De basisleerstof van PO 2 ^{de} graad aanwenden. Groeperen van verschillende modelijnen.
19 keuze's verklaren en technische details weergeven.	19 Technische details <ul style="list-style-type: none"> • sluitingen; • zakken; • stofval; • stofweergave; • ... 	Aan de hand van vb., documentatie....
20 specifiek tekenmateriaal, lijnsoorten en symbolen aanwenden.	20 Lees en tekenoefeningen <ul style="list-style-type: none"> • symbolische voorstellingen; • specifiek tekenmateriaal; • (Cad)bibliotheken raadplegen. 	De gekende leerstof uit de tweede graad aanwenden, uitbreiden en toepassen in documenten. Oefeningen in het lezen en tekenen, manueel en met de computer.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
21 modetekeningen in de juiste verhoudingen weergeven.	21 Ontwerpen voorstellen <ul style="list-style-type: none"> • schetsen, knippen, plakken, collage..... • met verschillende materialen, stoffen... • twee- of driedimensionale compositie; • sfeerbeeld. 	Alle gegevens samenbrengen in een geheel en het thema creatief en origineel weergeven. Overleg met de leraar Plastische Opvoeding. Aangepast aan het werkstuk.
22 uit het thema één of meerdere gekozen werkstukken verantwoorden.	22 Keuze en verantwoording <ul style="list-style-type: none"> • doel; • originaliteit; • materiaal; • stof; • prijs; • uitvoerbaarheid. 	Rekening houdend met: de doelgroep, het commercieel aspect, de verhouding prijs/kwaliteit, de gebruiksvriendelijkheid en het draagcomfort.
Patroon en lijnstudie		
23 de verschillende mogelijkheden en de keuze om een patroon te bekomen verantwoorden en toepassen.	23 Patronen <ul style="list-style-type: none"> • kopen • overnemen • afnemen van een bestaand werkstuk • rasteren 	Naargelang het werkstuk, de manier om tot een patroon te komen bepalen en uitwerken. Aandacht voor het correct maatnemen. Vergelijkende studie van matentabellen. Werkstukken, onderdelen en details zelf tekenen. Experimentele gradatie occasioneel toepassen

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • mouleren • zelf tekenen • experimenteel graderen 	
24 naargelang het weer te geven model een aangepaste uitgangsvorm kiezen voor het tekenen van patronen.	24 Uitgangsvormen <ul style="list-style-type: none"> • patroon; • lijnpatroon; • modelpatroon; • knippatroon; • archiefpatronen; • ... 	De leerlingen ontdekken verschillende uitgangsvormen en leren deze proefondervindelijk gebruiken.
25 maatstelsels en patroonreeksen verklaren en onderscheiden.	25 Maatstelsels en patroonreeksen <ul style="list-style-type: none"> • maatnormalisatie; • maatsystemen: vb. confectiematen; • commerciële maataanduidingen; • maattabellen; • patroonreeksen. 	Aan de hand van tijdschriften en gekochte confectieartikelen maten vergelijken en situeren. Het belang van maatnormalisatie benadrukken. Inzien waarom, internationaal gezien, verschillende matentabellen bestaan.
26 werkstukken ontleden om patroondelen te herkennen.	26 Werkstukken ontleden <ul style="list-style-type: none"> • vormen ontleden; 	Delen leren schetsen om inzicht te krijgen in de patroonvormen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • delen; • omtrekken en punten herkennen; • benoemen. 	
27 technische tekeningen analyseren, realiseren en/of aanvullen.	27 Technische tekeningen <ul style="list-style-type: none"> • soorten symbolen; • lijnsoorten; • maataanduidingen; • doorsneden; • steektypes. 	De gekende basisprincipes van technisch tekenen gebruiken als uitgangspunt.
28 eenvoudige symbolen in een patroon aanduiden.	28 Symbolen <ul style="list-style-type: none"> • averechts/rechts; • vouw; • draadrichtingen; • maten. 	Aanduiden en toepassen in een patroon.
29 patroondelen uittekenen, merken en coderen.	29 Patronen <ul style="list-style-type: none"> • computer; • digiteren; • printen; 	Leren werken met een tekenprogramma, Cad... Kennismaking met het aanbod via bedrijfsbezoek, stageplaatsen...

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • plotten; • ... 	
30 modeldetails wijzigen in een patroon.	30 Modeldetails <ul style="list-style-type: none"> • naden, sierstiksels, details, zakken, kragen, polsboorden, taillebanden, accenten.... • ruimte verwerken, nepen, fronsen, plooiën, toegifte, modische ruimte.... 	Details opzoeken in verschillende voorbeelden en wijzigen in patroon, lijnpatroon,..... Verschillende voorbeelden van modeldetails bekomen door opstellen en/of moulage.
31 naadwaarden zoeken en/of berekenen.	31 Naadwaarden <ul style="list-style-type: none"> • doel; • soorten; • gebruik machines; • afwerkingmethodes. 	Het belang inzien van het bijhouden van de gegevens betreffende naadbreedten en kantafwerkingen. Hier kan vakoverschrijdend gewerkt worden bv. met PAV.
32 een nadenfiche opstellen;	32 Nadenfiche	Referenties manueel of met de computer bijhouden.
Snijpatronen/Snijplannen		
33 een snijpatroon tekenen, uitvoeren en waarden.	33 Snijpatroon	Aan de hand van de voor- en nadelen leren de juiste keuze te maken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • bijtekenen op de stof • bijtekenen op het patroon 	<p>Snijpatronen gebruiksklaar maken.</p> <p>Snijpatroon controleren.</p>
34 de delen benoemen en coderen.	<p>34 Coderingssystemen</p> <ul style="list-style-type: none"> • referentiepunten; • herkenningstekens; • samenvoegingstekens. 	<p>Het belang inzien van het coderen en de coderingsfiche.</p> <p>Aan de hand van confectieartikelen het coderingssysteem analyseren en vergelijken.</p>
35 de hoeveelheid materiaal opzoeken, berekenen en verantwoorden.	<p>35 Materiaalberekening</p> <ul style="list-style-type: none"> • de snijschikking opzoeken op werkelijke grootte • meten • uitrekenen • de snijschikking op dubbele laag en/of op enkele laag opstellen 	<p>Afhankelijk van het gekozen werkstuk. Aan de hand van een snijplan de tekeningen kunnen lezen en interpreteren.</p> <p>De vergelijking maken tussen verschillende snijschikkingen.</p>
36 de snijschikking zoeken, schetsen en verantwoorden.	<p>36 Snijschikkingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • verschillende stofbreedten • motieven • aantal stuks • budget 	<p>Uitgaand van de reële grootte de schikking opzoeken en vastleggen in een verkleinde schets.</p> <p>Economisch verantwoord te werk gaan.</p> <p>Eventueel snijschikking opzoeken met behulp van een computerprogramma. Bedrijfsbezoeken en stages zijn hiervoor de ideale invalshoek.</p>

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
37 het materiaalverbruik verantwoorden en alternatieven zoeken.	37 Materiaalverbruik <ul style="list-style-type: none"> • studie van verschillende mogelijkheden. 	De leerlingen vergelijken onderling het individueel werk en bespreken mogelijke alternatieven en oplossingen. Zelfevaluatie.
38 de snijschikking op de stof aanbrengen en uitvoeren.	38 Snijschikking <ul style="list-style-type: none"> • snijpatronen rechtstreeks op de stof overnemen; • op papier een snijplan meeknippen; • snijplan bevestigen met nietjes; • snijplan van thermokleefpapier bevestigen door strijken. 	
39 één en meerdere oplagen knippen en toepassen in functie van het aantal stuks.	39 Verschillende snijmethodes <ul style="list-style-type: none"> • wijze van opleggen kiezen en verantwoorden • snijorder lezen en juist interpreteren 	De verschillende snijmethodes en manieren om de snijschikking op de stof aan te brengen komen stelselmatig en afhankelijk van het tijdstip in het schooljaar aan bod.
40 keuzes verantwoorden bij het aankopen van materiaal.	40 Voorbereiding en verantwoording aankopen <ul style="list-style-type: none"> • reële stofbreedte; • kwaliteit materiaal; 	Op basis van verschillende materialen en diverse handelszaken vergelijkingen maken en verantwoorde keuzes maken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • aantal stuks • verhouding prijs/kwaliteit 	
41 een onderscheid maken tussen hulpgrondstoffen en toebehoren en indien nodig toepassen.	41 Hulpgrondstoffen: kleefstoffen, verstevigingen, tussenvoering... Toebehoren: diverse garens, naalden, knopen, ritsen, sluitingen...	Naargelang de toepasbaarheid de handleidingen raadplegen, interpreteren en realiseren.
42 soepele materialen snijklaar maken.	42 Snijklaar maken: <ul style="list-style-type: none"> • de draadrichting, het motief, de vleug..... Controleren op fouten: <ul style="list-style-type: none"> • kleurverschillen, gaatjes, losse draden, krimpen.... 	Materialen vergelijken, moeilijkheden opsporen en vergelijken.
43 werkstukken snijden, ergonomisch werken en veilig handelen.	43 Snijmateriaal <ul style="list-style-type: none"> • schaar: manueel en elektrisch, roterend mes, verticaal mes... 	Handleidingen raadplegen, analyseren en interpreteren. Industriële apparaten leren kennen via bedrijfsbezoeken en stages. Aspecten van veiligheid en ergonomie integreren.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
44 een goede voorbereiding realiseren.	44 Voorbereiding <ul style="list-style-type: none"> • tussenvoeringen aanbrengen • merken: herkenning en samenvoegingstekens aanbrengen • merken met carbon, schaar en stift • merken met boor: - verwarmd - met kleurstof • sorteren • bundelen: per stuk; per stapel gelijke delen 	Handvaardigheden demonstreren. Aandacht voor veiligheid en ergonomie. Gesneden onderdelen juist identificeren en bundelen. Indien beschikbaar; etiketteermachine gebruiken.
Grondstoffen/ soepele materialen		
45 verschillende grondstoffen ontdekken en keuzes verantwoorden.	45 Grondstoffen <ul style="list-style-type: none"> • benamingen • herkomst • soorten • eigenschappen • prijs/kwaliteit • just in time proces 	De leerlingen maken kennis met de verschillende grondstoffen gekozen in functie van de te realiseren werkstukken. De leraar heeft oog voor progressie in de opdrachten en uitvoering.
46 de elementen die het resultaat en de verwerking	46 Effecten op het resultaat	Aan de hand van informatie, documentatie en onderzoekwerk een tabel maken van de verwerkte

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
beïnvloeden afleiden en verantwoorden.	<ul style="list-style-type: none"> • verwerkbaarheid; • realiseerbaarheid; • verkoop; • kostprijs; • onderhoud. 	materialen. Dit zowel naar omschrijving van het materiaal en het onderhoud.
47 de gebruikte materialen situeren in de vezeltabel.	47 Vezeltabel	Samenstellen en opbouwen naargelang de gebruikte materialen.
48 soepele materialen kiezen in functie van het te realiseren werkstuk.	48 Soepele materialen <ul style="list-style-type: none"> • weefsels; • breisels; • non woven; • samengestelde weefsels. 	Basisbindingen en eenvoudige afleidingen. Specifieke bindingen in volgorde van de verwerkte materialen.
49 de verschillende etiketten lezen, analyseren en opstellen.	49 Etiketten <ul style="list-style-type: none"> • samenstellingetiketten; • onderhoudsetiketten; • maatetiketten; • merketiketten. 	Aan de hand van voorbeelden en informatiebronnen etiketten samenstellen. Etiketten en labels onderling vergelijken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
Veiligheid en preventie		
50 verantwoord en milieubewust omgaan met materialen.	50 Milieuzorg <ul style="list-style-type: none"> • materialen 	Milieuzorg als geïntegreerd onderdeel van de opleiding.
51 veilig omgaan met apparaten en gereedschappen.	51 Veiligheidsvoorschriften en maatregelen	Veiligheid als geïntegreerd onderdeel van de opleiding.
52 een goede zit-, sta- en tilhouding aannemen.	52 Ergonomie	Ergonomie als geïntegreerd onderdeel van de opleiding.
Gereedschappen/apparaten		
53 gereedschappen en apparaten kiezen en gebruiken in functie van de afwerking van het werkstuk.	53 Gereedschappen en materialen <ul style="list-style-type: none"> • vlakstiksteekmachine • overlock • huishoudmachine (borduren) • safety-stitch 	Handleidingen raadplegen, analyseren en interpreteren. Aandacht voor veiligheid en ergonomie.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • strijkmaterieel • kleefpers 	
54 aan de hand van de gebruiksaanwijzingen machines en apparaten, machineonderdelen en rand- of toevoegapparatuur doelgericht en efficiënt gebruiken.	54 Machines en apparaten Machineonderdelen en rand- of toevoegapparatuur <ul style="list-style-type: none"> • de functie • de werking • het gebruik • de onderdelen herkennen • benoemen • instellen: steekvorming, steekspanning • transportmechanismen: persvoeten, geleiders,... 	Handleidingen van de fabrikant gebruiken. Zoveel mogelijk uitgaan van de apparaten en machines die in de praktijk worden gebruikt en naargelang het probleem dat zich stelt de inhouden verwerven. De verschillende persvoeten aanwenden. Aanwezige toevoegapparatuur gebruiken in functie van de uit te voeren werkstukken.
55 steektypes herkennen en steekklassen opzoeken.	55 Steektypes en steekklassen <ul style="list-style-type: none"> • stiksteken; • kettingsteken: overlock: - twee-; - drie-; - vier-; - vijfdrads. 	Een stekencatalogoog of cursus gebruiken. Eventueel computerbibliotheek raadplegen.
56 in functie van het te verwerken materiaal de juiste steek instellen.	56 Steekinstelling <ul style="list-style-type: none"> • steeklengte; 	Via proefstikken de leerlingen het resultaat laten beoordelen, evalueren en probleemoplossend leren denken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • steekbreedte; • verknoping; • hechten; • ... 	
57 eenvoudige machinestoringen herkennen en probleemoplossend reageren bij het vaststellen ervan.	57 Eenvoudige machinestoringen: <ul style="list-style-type: none"> • storingen zoals: draadbreek, foute steekvorming, naaldbreek, spanning, stoomtoevoer, verdacht geluid signaleren en/of oplossen. 	De leerlingen via handleidingen van fabrikanten zelfstandig oplossingen leren zoeken.
58 de soorten transporten herkennen en weten welk transport te gebruiken bij verschillende productiesystemen.	58 Soorten (productie)transporten <ul style="list-style-type: none"> • glijgoten • bakken • schragen • opvangzakken • wagentjes • rekken en klemmen • bandtransport • hangend transport (computergestuurd) 	Leren kennen en kiezen via video bedrijfsbezoeken en stages .
59 de technologische evolutie van de strijkapparatuur verwoorden.	59 Strijkapparatuur: technologische evolutie <ul style="list-style-type: none"> • stoomstrijkijzer met thermostaat aangesloten op 	Veiligheidsvoorschriften in acht nemen. Documentatie verzamelen en vergelijkingen maken

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	stoomketel en waterleiding <ul style="list-style-type: none"> • stoomafzuigende perstafel met verwisselbare vormen 	Delen van het stoomstrijkijzer, stoomafzuigende perstafel en stoomopwekker en kleefpers. Gebruiksaanwijzingen en onderhoud.
60 het specifiek persmaterieel gebruikt in bedrijven omschrijven.	60 Persmaterieel <ul style="list-style-type: none"> • kleefpersen: - halfautomatisch - automatisch 	Bedrijfsbezoeken zijn hier onontbeerlijk.
61 de juiste strijkapparatuur, afhankelijk van de strijkbewerking kiezen en gebruiken.	61 Strijkapparatuur naargelang de bewerking <ul style="list-style-type: none"> • stoompistool; • ontkreuker of dampboy; • stoompop; • stoomtunnel; • voorvormmachines. 	Bezoeken aan industriële wasserijen bieden hier een waaier aan voorbeelden.
62 in functie van het te verwerken materiaal de juiste strijktechnieken toepassen.	62 Strijktechnieken <ul style="list-style-type: none"> • voorbereidende strijk; • tussenstrijk; • eindstrijk; • kleefvullingen. 	Rekening houdend met het te verwerken materiaal, de samenstelling ervan en het beoogde resultaat. Volgens de voorgeschreven methode aanbrenge. Persoonlijke veiligheid en die van anderen bewaken

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
Integrale kwaliteitszorg		
63 in functie van de opdracht de normen en criteria volgens de gestelde eisen verwoorden.	63 Normen en criteria <ul style="list-style-type: none"> • originaliteit; • functionaliteit; • verkoopbaarheid • comfort; • onderhoud... 	De kwaliteitseisen nagaan. Ruime aandacht voor de vakgerichte attitudes die kenmerkend zijn voor deze studierichting: <ul style="list-style-type: none"> • organisatietalent • resultaatgerichtheid • zelfstandigheid • teamwork • accuratesse •
64 begrippen van integrale kwaliteitszorg omschrijven.	64 Integrale kwaliteitszorg: I.K.Z.	Als geïntegreerd onderdeel van de opleiding.
65 afhankelijk van het doel de vooropgestelde kwaliteitseisen verwoorden en evalueren.	65 Kwaliteitszorg <ul style="list-style-type: none"> • tijdens het realisatieproces; • voorafgaand (tussentijds) op het afgewerkt product. Op basis van: <ul style="list-style-type: none"> • inhoud; 	Kwaliteitseisen en toleranties vastleggen op een fiche. Oorzaken van fouten opsporen en bijsturen door productevaluatie.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • volgorde; • attitudes. 	
Vorbereiding en inrichting van de werkplek		
66 de basisprincipes van het inrichten van de werkplek bij elke deelactiviteit efficiënt organiseren.	66 Basisprincipes <ul style="list-style-type: none"> • noodzaak; • voordelen. 	Alleen de schaar mag, op de juiste plaats, op de machine liggen. Aandacht voor veiligheid en ergonomie.
67 de inrichting van de werkplek in functie van de opdracht verantwoorden.	67 Inrichting werkplek <ul style="list-style-type: none"> • basisprincipes toepassen en eventueel aanpassen • specifieke ergonomische- en veiligheidsaspecten toelichten. • zelfevaluatie. 	Ergonomie en veiligheid toepassen in de praktijk. Permanente aandacht, controle en (zelf)evaluatie.
68 instructiefiches lezen ter voorbereiding van de praktijk.	68 Instructiefiches <ul style="list-style-type: none"> • aanzichten, doorsneden, doorganglijnen. 	Eenvoudige toepassingen via de computer.
69 economische begrippen interpreteren en toepassen.	69 Ergonomie op de werkvloer <ul style="list-style-type: none"> • arbeidsstudie; 	Op een realistische manier een werksituatie simuleren. Het belang van tijdstudie in het geheel van een onderneming inschatten.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • tijdmeting; • werkpoststudie; • bewegingseconomie. 	<p>Relatie tijd-beweging toelichten.</p> <p>Ter illustratie de chronometer gebruiken.</p> <p>Informatie analyseren en instructies lezen, begrijpen en verwerken.</p>
70 het begrip productiviteit omschrijven en zien de noodzaak van een goede planning in.	<p>70 Productiviteit/planning</p> <ul style="list-style-type: none"> • productiefactoren; • productieplanning; • grondstoffen; • leveringstermijn; • werkingsplan. 	<p>De leerstof via concrete voorbeelden aanbrenge.</p> <p>Voor de realisatie van een werkstuk vertrekken vanuit een concrete behoefte.</p>
Realisatietechnieken		
71 afhankelijk van de sector en afgestemd op het aanbod van de regio, de basisvaardigheden via praktijk en stage verkennen.	<p>71 Keuzemogelijkheden naargelang het aanbod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>verkoop/retouche</i>: aan de hand van een pompkaart de juiste retouche uitvoeren. • <i>confectiestikster</i>: stikvaardigheid, kwaliteit, en tempo nastreven. • <i>interieur en decoratie</i>: creativiteit en nauwkeurigheid verwerven. • <i>snijdster</i> • <i>strijkster</i> 	<p>Het is de bedoeling de keuze zoveel mogelijk te benaderen vanuit de realiteit met de bedoeling de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt te verhogen.</p> <p>Tewerkstellingsmogelijkheden naargelang het aanbod binnen de regio.</p> <p>De keuze van de stageplaats en de inspiratie rond de praktijkoefeningen is gericht op de competenties die voor de gekozen sector noodzakelijk zijn.</p>

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>lingerie</i> • <i>breigoed</i> • ... 	
72 de verwachtingen gelinkt aan de verschillende functies in een confectiebedrijf inschatten.	72 Functies in de modesector <ul style="list-style-type: none"> • arbeiders • bedienden • kaders... 	De jobs op de arbeidsmarkt bespreken. Aanvullende opleidingen en de noodzaak tot permanente bijscholing aankaarten.
73 de opeenvolgende stappen om een werkstuk te realiseren verwoorden en uitvoeren binnen een realistische en aanvaardbare tijd.	73 Realiseren van werkstukken <ul style="list-style-type: none"> • werkorganisatie; • materialen, gereedschappen, grondstoffen, werkmethode kiezen; • vormen opzoeken; • patronen tekenen; • snijden; • afwerken; • evalueren, bijsturen; • presenteren en in gebruik nemen. 	Zie vijf stappenplan van het technologisch proces (onder algemeen pedagogische wenken) De te realiseren werkstukken kunnen zowel kledingstukken als interieur en decoratie werkstukken zijn. Afhankelijk van de omvang van de thema's en de moeilijkheidsgraad wordt er gestreefd naar de realisatie van minstens drie thema's (deze bestaan eveneens uit een minimum van drie werkstukken) per schooljaar.

LEERPLANDOELSTELLINGEN		LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
De leerlingen kunnen:			
74	toebehoren kiezen in functie van materialen en modellen.	74 Toebehoren <ul style="list-style-type: none"> • keuzes maken • oplossingen zoeken 	
75	de werkdocumenten voor de te realiseren werkstukken samenstellen.	75 Werkdocumenten voor de te realiseren werkstukken.	
76	werkdocumenten aanvullen.	76 Werkdocumenten <ul style="list-style-type: none"> • naadsymbolen, steekklassen, machinesymbolen; • werkorganisatie, werkmethode, werkpostinrichting; • machines, machineonderdelen; • routeschema's, inplantingsplannen. 	Instructiefiche en werkstroomanalyse gebruiken naargelang de integratie van de basistechnieken.
77	fabricagedocumenten lezen, aanvullen en opstellen.	77 Fabricagedocumenten <ul style="list-style-type: none"> • de voorbereiding; • het sub-assembleren; • het assembleren; • het finishen. 	De fabricagedocumenten worden aan de leerlingen ter beschikking gesteld, gelezen, aangevuld en/of door hen zelf opgesteld. Dit rekening houdend met de opgedane kennis en vaardigheden en in stijgende vorm van moeilijkheidsgraad.
78	aan de hand van snijplan en de snijpatronen de materialen voorbereiden.	78 Snijplan/snijpatroon	

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
79 het werkstuk realiseren in een, naargelang de moeilijkheidsgraad, verantwoorde tijd.	79 Relatie tussen tijd en moeilijkheidsgraad	De verschillende technieken zoveel mogelijk integreren en realiseren door het uitvoeren van werkstukken.
80 modelgebonden details analyseren, realiseren en verantwoorden.	80 Modelgebonden details <ul style="list-style-type: none"> • polsboorden • mouwen • kragen • zakken • sluitingen • gebogen lijnen afwerken met belegstuk • borduren • knoopsgaten • zomen.... • instructiefiches aanvullen 	Het is de bedoeling dat in de loop van het schooljaar de moeilijkheidsgraad van de leerinhouden progressief ingevoerd wordt, dit telkens afgestemd op de gekozen werkstukken. Afhankelijk van de keuze kunnen de leerlingen via praktijk en stage kennismaken met andere technieken, methodes, machines, procedures. Aansporen tot zelfevaluatie.
81 machines en gereedschappen kiezen en gebruiken in functie van de opgave.	81 Machines en gereedschappen	
82 strijk- en perstechnieken toepassen.	82 Strijken en persen	Herhaling en uitbreiding van de 2 ^{de} graad.
		Verschillende technieken zoals intekenen,

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
83 in teamverband werken.	83 Teamwerk Werkorganisatie, overleg, tempo.	opleggen, bundelen, snijden, markeren, stikken, strijken en persen toepassen.
84 specifieke afwerkingstechnieken toepassen.	84 Specifieke technieken <ul style="list-style-type: none"> • schilderen op stof, appliceren, patchwork..... • siersteken: manueel, machinaal. • handnaaien: zomen, knopen... • aanbrengen drukknopen..... met apparaat. 	Verschillende technieken aangepast aan het werkstuk verantwoord en realiseren, zowel manueel als machinaal. Ruimte voor de creatieve inbreng van de leerlingen. Mode- en trendy werkstukken nastreven.
85 werkstukken in hun context plaatsen, passend presenteren, toelichten en in gebruik nemen.	85 Presenteren <ul style="list-style-type: none"> • individueel; • klassikaal; • thematisch. 	Op een creatieve en verantwoorde manier de werkstukken in functie van het gekozen thema voorstellen en presenteren.
86 eigen werkstukken en deze van anderen objectief leren beoordelen.	86 Realisaties beoordelen	Eigen werk en dat van anderen systematisch en kritisch beoordelen.
Productie en planning		
87 basisbegrippen in verband met de kostprijs verantwoorden.	87 Basisbegrippen over kostprijsberekening <ul style="list-style-type: none"> • grondstoffen; • bewerkingen; 	Met eenvoudige voorbeelden uit de snij- en stikafdeling de basisbegrippen in verband met kostprijs leren kennen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	<ul style="list-style-type: none"> • algemene kosten; • % uitval 	
Etalage		
88 het doel en belang van de etalage als onderdeel van de verkoop verwoorden	88 Basisbegrippen van etaleren	
89 de opbouw van een etalage analyseren en uitvoeren.	89 Opbouw en samenstelling	Vergelijken van diverse etalages van diverse aard.
90 verschillende etalagemogelijkheden herkennen en benoemen.	90 Etalagemogelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • naar vorm • naar inhoud • in functie van de inrichting 	
91 etalagemateriaal en – materieel kiezen, gebruiken en verantwoorden.	91 Etalagemateriaal en – materieel <ul style="list-style-type: none"> • hulpmiddelen • panelen • bekleding • bespanning 	Veiligheidsvoorschriften in acht nemen. Compositiemogelijkheden bekijken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
92 twee en drie dimensionale composities weergeven.	92 Composities samenstellen	
93 werkstukken etaleren.	93 Etalage opmaak <ul style="list-style-type: none"> • opplooiën, stapelen en of verpakken; • op kleeerhangers; <ul style="list-style-type: none"> - volgens maat - volgens combinatie - in combinatie • ophangen in de ruimte; <ul style="list-style-type: none"> - twee- of driedimensionaal - met accessoires • platte vlakken; • etalagepoppen. 	Basisprincipes en verschillende methodes toepassen. Verschillende systemen vergelijken en toepassen. Rekening houden met stijl, kleur en bijverkoop. Eenvoudige compositieleer. De leerlingen leren artikelen in een compositie en/of etalage toevoegen of vervangen en toevoegen.
Verkoop en advies in de modesector		
94 het begrip distributiesector omschrijven.	94 Distributiesector <ul style="list-style-type: none"> • assortimentsgroepen; • groothandel; • detailhandel. 	Via observatieopdrachten winkels vergelijken, groeperen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
95 de juiste beroepshouding t.o.v. de verkoop aannemen.	95 Beroepshouding/attitudes van een winkelbediende in de modesector <ul style="list-style-type: none"> • houding en gedrag t.o.v. klant, zaakvoerder, personeel, collega's... • zelfvertrouwen, zelfbeheersing, geduld, zin voor verantwoordelijkheid, beleefdheid en tact, gereserveerdheid en bescheidenheid.... 	Vanuit persoonlijke ervaringen verschillende beroepshoudingen afleiden. Hierop inspelen en via rollenspel scenario's uitwerken. Via nascholing opgedane ervaringen uitproberen.
96 verkoopsartikelen bespreken in functie van de diverse eigenschappen.	96 Artikelenkennis <ul style="list-style-type: none"> • soorten; • kwaliteit; • kleuren; • vormen; • maten; • merken; • gebruik; • onderhoud; • verhouding prijs/kwaliteit. 	Bij wijze van rollenspel inoefenen.
97 actief en pro-actief omgaan met conflictsituaties.	97 Conflictsituaties <ul style="list-style-type: none"> • houding en gedrag t.o.v. klant, zaakvoerder, personeel, collega's... • probleemsituaties 	Eventuele procedures opvolgen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
98 het belang en het effect van een verzorgd voorkomen inzien.	98 Persoonlijkheid/verzorging.	Persoonlijke uitstraling in overeenstemming met de functie.
99 procesmatig verbale en non-verbale communicatie verwerven en aanwenden.	99 Verbale en non-verbale communicatie <ul style="list-style-type: none"> • taalgebruik; • intonatie, articulatie; • lichaamstaal, gelaatsuitdrukkingen, oogcontact. 	Uitgaand van persoonlijke ervaringen zoals tv, film, video, om uit te zoeken welke elementen hier meespelen. Rollenspel. In overleg met de leraar Nederlands, expressie en communicatieoefeningen inlassen.
100 de meest relevante terminologie en benamingen van artikelen, accessoires, aanverwanten en afleidingen herkennen en passend gebruiken.	100 Benamingen van producten en goederen <ul style="list-style-type: none"> • soorten consumptiegoederen: <ul style="list-style-type: none"> - overal verkrijgbare; - duurzame; - unieke. 	Uitgaan van voorbeelden om verschillende vormen te vergelijken. Interesse, desinteresse via voorbeelden, video, persoonlijke ervaringen doen inzien, ervaren en hen leren hierop in te spelen. Verzamelingen aanleggen van artikelen met de meest relevante benamingen. De leerlingen motiveren om nieuwe trends op te zoeken in tijdschriften of via internet en andere media...
101 het scenario van een verkoopsgesprek omzetten	101 Verkoopsgesprek	

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
in de praktijk.	<ul style="list-style-type: none"> • begroeten; • belangstelling wekken; • adviseren; • stimuleren; • afsluiten. 	
102 de fasen van het verkoopplan analyseren en realiseren.	102 Verkoopplan <ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiding • evaluatie • referentie • klantencontact • opsporen en omschrijven van de behoeften • presentatie van het artikel • proef op de argumentatie • elimineren van bezwaren • afsluitvoorstel, nazorg 	De leerlingen oefenen via rollenspel. Video-opnames maken en resultaten bespreken. Situaties tijdens de stages weergeven om te analyseren, te bespreken en oplossingen te zoeken.
103 het belang van de bijverkoop inzien.	103 Bijverkoop <ul style="list-style-type: none"> • soorten • organiseren 	
het belang van klantherkenning en		Door inoefeningen en door het gebruik van

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
104 klantenbinding inzien.	104 Klantherkenning <ul style="list-style-type: none"> • geheugentraining • hulpmiddelen Klantenbinding <ul style="list-style-type: none"> • mailing • klantenkaart • ... 	hulpmiddelen.
105 de elementen die het koopgedrag kunnen beïnvloeden herkennen en bespreken.	105 Behoeftanalyse <ul style="list-style-type: none"> • primair; • secundair; • tertiair; • andere; budget, reclame... 	Vertrekken vanuit persoonlijke ervaringen, fictieve gegevens en situaties.
106 eenvoudige commerciële verrichtingen registreren op bestelbon, leveringsbon en kunnen een eenvoudige factuur opmaken.	106 Administratie <ul style="list-style-type: none"> • bestelbon; • leveringsbon; • factuur; • catalogi en prijslijsten hanteren. 	Documenten verkregen tijdens stages en bedrijfsbezoeken ontleden, leren gebruiken en invullen. Informatie en communicatietechnologiën integreren. Catalogi van postorderbedrijven kunnen heel doeltreffend zijn. Ook via internet opzoeken verrichten.

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
107 de detailhandel specificeren.	107 Winkeltypes	De inhouden op basis van de leerstof van de 2 ^{de} graad uitdiepen. De via stage opgedane ervaringen bespreken analyseren en bespreken.
108 kassawerk en specifieke administratieve verrichtingen in een logische volgorde uitvoeren.	108 Kassawerk <ul style="list-style-type: none"> • voorbereiding; • bediening; • betaalmiddelen; • klantenkaart; • stockbeheer; • afsluiten; • vergelijkingen maken. 	Via praktische oefeningen toepassingen uitvoeren, eventueel in overleg met de leraar AV wiskunde (PAV). Eenvoudige software programma's gebruiken. Eventueel in overleg met de leraar Toegepaste Economie. Wetgeving op de privacy respecteren.
109 gebruiks- en onderhoudshandleidingen in functie van de verkoopsector onderscheiden en uitvoeren.	109 Onderhoud en veiligheid	Correct en efficiënt gebruik nastreven; nieuwe technologieën integreren, verschillende situaties analyseren en bespreken. Veiligheidsvoorschriften op het vlak van beveiliging en preventie nagaan.
110 reglementen en voorschriften op het vlak van bedrijfshygiëne naleven.	110 Reglementen en voorschriften	Vergelijken van verschillende bedrijfssituaties. Milieuwetgeving, afvalverwerking.
111 het aanbod en de verloning van de verschillende		Afhankelijk van het aanbod binnen de regio en

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
mogelijkheden op het vlak van tewerkstelling in de mode en verkoop inschatten.	111Tewerkstellingsmodaliteiten	via stages, informatie op het vlak van tewerkstelling en verloning verzamelen en bespreken.
112 artikelinformatie in de praktijk adviseren en concretiseren.	112 Artikelkennis en informatie verstrekken <ul style="list-style-type: none"> • advies geven; • informeren; • koopgedrag stimuleren; • artikels presenteren; • argumenteren. 	Uitgaan van praktische situaties en voorbeelden.
Passen/retouches		
113 het begrip passen en retouches aanbrengen omschrijven en het verschil verantwoorden.	113 Passen <ul style="list-style-type: none"> • vereisten; • basisprincipes. Retouches: <ul style="list-style-type: none"> • vereisten; • basisprincipes; • pompwerk. 	Het passen en retoucheren als onderdeel van de verkoopsactiviteit. Discrete benadering van de klant m.b.t. toe te passen retouches.
114 op basis van genomen maten het maatnummer	114 Inschatten/adviseren/aanpassen	Beantwoordt het kledingstuk aan de stijl en

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
van kledingstukken bepalen.	<ul style="list-style-type: none"> • maatnummer Conformatie <ul style="list-style-type: none"> • val van het kledingstuk 	conformatie van de klant?
115 klantgerichte retoucheringswijzen bespreken, bijsturen en verantwoorden.	115 Retouches Toepassingen <ul style="list-style-type: none"> • de aanpas op persoon; • het invullen van de pompkaart; • het verbeteren van het kledingstuk; • de aflevering aan de klant; • de verantwoording van de kostprijs; Correcties <ul style="list-style-type: none"> • de ideale pasvorm; • de meest voorkomende aanpassingen. 	Is de retouche uitvoerbaar en verantwoord? Toepassen op verschillende kledingstukken. De leerstof wordt projectmatig aangebracht in functie van het uit te werken werkstuk, van ontwerp tot verkoop en retouche. Wijzigingen aanbrengen aan het patroon, aan het kledingstuk of werkstuk. Gegevens eventueel weergeven op fiche. Werken in stijgende vorm van moeilijkheidsgraad;
116 verschillende retouches uitvoeren.	116 Retouches uitvoeren prijsklasse <ul style="list-style-type: none"> • tijdsbesteding, omvang van het werk; • voorwaarden. Uitvoering <ul style="list-style-type: none"> • aanduiden op kledingstuk; lengtefouten en 	Het is van belang de technische evolutie op het vlak van retouches in de confectie-industrie te volgen. De pompkaart op een duidelijke en correcte manier invullen. Verschillende vormen van pompkaarten gebruiken. Deze worden verkregen via de

LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen:	LEERINHOUDEN	SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN
	breedtefouten, scoliosefouten...; • invullen pompkaart.	stages of bedrijfsbezoeken.

ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

1 ALGEMEEN

Om administratieve redenen is in de lessentabel onderscheid gemaakt tussen PV en TV KLEDING. Om pedagogisch - didactische redenen is het leerplan naargelang de keuze van de school voor het aantal lestijden Stage opgemaakt voor:

- min. **11 lt/w** en max. **13 lt/w** per week PV praktijk + telkens **8 lt/w TV kleding** in het **eerste leerjaar**;
- min. **7 lt/w** en max. **11 lt/w** PV praktijk + telkens **8 lt/w TV kleding** in het **tweede leerjaar**.

In beide gevallen worden PV praktijk en TV geïntegreerd aangeboden. Concreet betekent dit dat min. **19 lt/w** en max. **21 lt/w** in het eerste leerjaar en min. **15 lt/w** en max. **18 lt/w** in het tweede leerjaar dienen beschouwd te worden als algemeen gedeelte **PV praktijk en TV**, m.a.w de tijd nodig om alle basiselementen van de opleiding geïntegreerd aan bod te laten komen.

De resterende TV/PV Stage (naargelang de keuze van de school) **2 of 4 lt/w** in het eerste leerjaar TV/PV Stage **4 of 8 lt/w** (naargelang de keuze van de school) in het tweede leerjaar dienen aangewend te worden om de leerinhouden basiselementen van de opleiding geïntegreerd aan bod te laten komen.

De resterende TV/PV/Stage dienen aangewend te worden om de leerinhouden in functie van de specialiteit eigen aan het gekozen profiel, te toetsen aan de praktijk. De vermelde leerplandoelstellingen dienen gerealiseerd te zijn aan het eind van derde graad, dus gespreid over de twee schooljaren. De sector waarin de stage plaatsvindt zal bepaald worden door de visie van de school ten opzichte van de opleiding, het aanbod binnen de regio en de mogelijkheden op tewerkstelling. De keuzemogelijkheden hieromtrent kunnen zijn:

- verkoop-retouche;
 - interieur en decoratie;
 - breigoed;
 - lingerie;
 - confectie...
- De in het leerplan geformuleerde doelstellingen PV/TV Praktijk/stage dienen gelezen en beschouwd te worden als doelstellingen te bereiken op het einde van de derde graad.
 - Indien men kiest voor de specialisatie confectie zal men dit via 80u stage in de bedrijven doen, dit omwille van de huidige evolutie in de nieuwe technologieën. De specificiteit van de opleiding vraagt van het lerarenteam een professionele en gespecialiseerde vakkennis op het vlak van nieuwe confectietechnologieën.
 - Doordat men in functie van de regio keuzes moet maken voor wat betreft de opleiding en of stages vraagt dit ook van de leraar de nodige vakkennis en flexibiliteit om zich op dat vlak te vervolmaken.
 - Door de bedrijfswereld en arbeidswereld te integreren via de leerinhouden, door samen met de leerlingen thema's te kiezen die hierbij aansluiten zal men hen stimuleren in hun zelfstandig doen en handelen. Hierdoor zal men hen aanzetten tot samenwerking en interesses in de mogelijkheden van hun latere loopbaan.
 - Naargelang het thema worden de verschillende stappen van het 'technologisch proces' geheel of gedeeltelijk doorlopen, namelijk

1 probleemstelling:

- zoeken naar een thema
- informatie verzamelen
- conclusies trekken

2 keuze:

- kiezen
- oplossingen zoeken
- beslissen

3 realisatie:

- plan opstellen
- materialen en gereedschappen kiezen
- methode bepalen, fabricagedocumenten lezen en begrijpen
- uitvoeren/ realiseren

4 ingebruikname:

- evalueren en bijsturen = productevaluatie

5 evaluatie:

- proces- en productevaluatie.

- Alle leerlingen betrekken bij elke fase van het uitwerken van het werkstuk of de realisatie, d.w.z. vanaf het kiezen, het uitwerken, het zoeken naar oplossingen aangaande de opbouw, de techniek, het materiaal, de afwerking tot en met de evaluatie.
- Het thematisch uitvoeren van een werkstuk om de doelstellingen te bereiken, de leerlingen te motiveren en hun zelfbeeld te versterken. Hierbij rekening houden met de moeilijkheidsgraad voor die bepaalde groep leerlingen, en streven naar een realiseerbaar en haalbaar niveau.
- De leerlingen zelf naar oplossingen laten zoeken voor een probleem, hun creativiteit vorm laten geven door in verschillende materialen te ontwerpen, te schetsen, uit te werken en collages te realiseren.
- Met verschillende kwaliteiten van soepele materialen werken waardoor de leerlingen ervaren dat de kwaliteit wel degelijk een verschil uitmaakt in het eindresultaat en in de prijs van het product.
- Werkstukken realiseren waarbij de verhouding prijs-kwaliteit realistisch is.
- De leerlingen, uitgaand van de praktijk, zelf oplossingen laten zoeken en de theorie hier zoveel mogelijk uit afleiden, zal hen systematisch aanzetten tot nadenken en probleemoplossend handelen.
- Door experimenteren en zelfstandig werken de leerlingen tot zelfredzaamheid aanzetten.
- Het vaklokaal waar alle activiteiten kunnen plaatsvinden, getuigt van een hedendaagse visie op de studierichting "**moderealisatie en -verkoop**" en laat de leerlingen van de sfeer hieromtrent proeven.
- De leerinhouden op een eenvoudige en aanschouwelijke manier aanbrenge, kort en gestructureerd, aangepast aan het niveau van de leerlingen.
- De leerinhouden met betrekking tot de verkoop beperken zich tot de basiskennis en vaardigheden. Ook hier vormen persoonlijke ervaringen en de leefwereld van de jongere het aanknopingspunt.
- Door de leerlingen creatief en communicatief te laten meewerken bouwen zij als het ware mee aan de inhoud en de verdere opbouw van de lessen.

- De leerinhouden komen gespreid over het schooljaar en naargelang de vorderingen van de werkstukken aan bod. Afhankelijk van de praktijksituatie wordt hier al dan niet dieper op ingegaan.
- Voor het uitvoeren van bepaalde opdrachten gedifferentieerd werken en indien nodig van uitbreidingstaken voorzien.
- In de mate van het mogelijke worden didactische uitstappen georganiseerd met als doel de realiteit kritisch te verkennen.
- Samenwerking en overleg met andere vakken zoals Plastische Opvoeding, Nederlands e.a. bevordert de teamgeest en de creativiteit.
- Computerprogramma's gebruiken voor toepassingen die binnen de mogelijkheden van de leerlingen liggen.
- Inspelen op toevallige leermomenten en negatieve resultaten ombuigen tot een positief gebeuren.
- Via de praktijk en stages de mogelijkheden binnen het beroep kiezen in functie van datgene wat de regio te bieden heeft inspelend op de tewerkstellingsmogelijkheden om de gekozen aspecten realiseren.
- De stage dient om de kloof tussen school en bedrijfssituatie te verkleinen.
- Vanuit concrete arbeidssituaties de verworven kennis, vaardigheden en attitudes omzetten in de praktijk
- Via stages de persoonlijke ontwikkeling en de groei naar zelfstandigheid stimuleren.
- Door stages zoveel als mogelijk af te stemmen op de competenties van de individuele leerling bezorgt men de leerlingen reële kansen op tewerkstelling en verwerven zij stelselmatig inzicht in de arbeidswereld.
- De basistechnieken dienen tenvolle beheerst te zijn en de werkstukken moeten tot in de perfectie afgewerkt te zijn. Men dient de nadruk te leggen op de verschillende werkwijzen, het probleemoplossend denken, het gebruik en onderhoud van materiaal en materieel.
- De werkstukken behandelen in stijgende moeilijkheidsgraad.
- Al deze elementen dragen bij tot de ontplooiing, de creativiteit, het leren probleemoplossend denken en handelen van de leerling.

Om het leerproces zo optimaal mogelijk te organiseren vraagt het zowel van het lerarenteam als van de schoolorganisatie de nodige flexibiliteit.

Het technisch vak vormt een geheel met het praktijkvak, het is dan ook evident dat dit door dezelfde leraar wordt gegeven. Indien dit om organisatorische redenen niet haalbaar blijkt zal er permanent overleg en concrete afspraken inzake jaarplanning of jaar(vorderings)plan nodig zijn.

De realisatie van het leerplan vereist een volledige afstemming van de TV en PV en een gezamenlijke opmaak van de jaarplanning.

Het is dan ook ten stelligste aan te raden om deze geïntegreerd aan te bieden en de verdelen onder de vorm van lessenblokken van 4 uur.

Het is niet noodzakelijk de volgorde zoals aangegeven over te nemen en in analoge lesonderwerpen om te zetten. Dit laat toe om diverse aspecten van PV praktijk en TV aan bod te laten komen en ze zo creatief mogelijk te benaderen.

Door hierop in te spelen bezorgt men de leerlingen reële kansen op tewerkstelling en verwerven zij stelselmatig inzicht in de arbeidswereld;

Het is aangewezen een aantal lessen voor te behouden voor onvoorziene omstandigheden, uitbreiding of verdieping van de leerstof.

In het kader van **vakgroepwerking** kunnen naargelang de behoefte verschillende onderwerpen aan bod komen. Bij wijze van suggestie volgen enkele onderwerpen:

- opmaken jaarplanning;
- gebruik maken van uniforme vakterminologie;
- inhoud en structuur van de leerlingencursus;
- manier van evalueren, opstellen van evaluatiecriteria en kwaliteit van de vraagstelling;
- prioriteiten vastleggen bij het concretiseren van de leerplannen;
- didactische werkvormen;
- vakoverschrijdend werken;
- gebruik en inrichting van vaklokalen;
- opstellen werkplaatsreglement;
- organiseren opendeur;
- andere activiteiten.

Overleg met de collega's van de tweede graad is nodig, onderling overleg tussen de collega's van de derde graad is noodzakelijk.

2 VOET

2.1 Wat?

Vakoverschrijdende eindtermen (VOET) zijn minimumdoelstellingen, die -in tegenstelling tot de vakgebonden eindtermen - niet gekoppeld zijn aan een specifiek vak, maar door meerdere vakken of onderwijsprojecten worden nagestreefd.

De VOET worden volgens een aantal vakoverschrijdende thema's geordend: leren leren, sociale vaardigheden, opvoeden tot burgerzin, gezondheidseducatie, milieueducatie, muzisch-creatieve vorming en technisch-technologische vorming (alleen voor ASO).

De school heeft de maatschappelijke opdracht om de VOET volgens een eigen visie en stappenplan bij de leerlingen na te streven (inspanningsverplichting).

2.2 Waarom?

Het nastreven van VOET vertrekt vanuit een bredere opvatting van leren op school en beoogt een accentverschuiving van een eerder vakgerichte ordening naar meer totaliteitsonderwijs. Door het aanbieden van realistische, levensnabije en concreet toepasbare aanknopingspunten, worden leerlingen sterker gemotiveerd en wordt een betere basis voor permanent leren gelegd.

VOET vervullen een belangrijke rol bij het bereiken van een voldoende brede en harmonische vorming en behandelen waardevolle leerinhouden, die niet of onvoldoende in de vakken aan bod komen. Een belangrijk aspect is het realiseren van meer samenhang en evenwicht in het onderwijsaanbod. In dit opzicht stimuleren VOET scholen om als een organisatie samen te werken.

De VOET verstevigen de band tussen onderwijs en samenleving, omdat ze tegemoetkomen aan belangrijk geachte maatschappelijke verwachtingen en een antwoord proberen te formuleren op actuele maatschappelijke vragen.

2.3 Hoe te realiseren?

Het nastreven van VOET is een opdracht voor de hele school, maar individuele leraren kunnen op verschillende wijzen een bijdrage leveren om de VOET te realiseren. Enerzijds door binnen hun eigen

vakken verbanden te leggen tussen de vakgebonden doelstellingen en de VOET, anderzijds door thematisch onderwijs (teamgericht benaderen van vakoverschrijdende thema's), door projectmatig werken (klas- of schoolprojecten, intra- en extra-muros), door bijdragen van externen (voordrachten, uitstappen).

Het is een opdracht van de school om via een planmatige en gediversifieerde aanpak de VOET na te streven. Ondersteuning kan gevonden worden in pedagogische studiedagen en nascholingsinitiatieven, in de vakgroepwerking, via voorbeelden van goede school- en klaspraktijk en binnen het aanbod van organisaties en educatieve instellingen.

3 BEGELEID ZELFGESTUURD LEREN

3.1 Wat?

Met begeleid zelfgestuurd leren bedoelen we het geleidelijk opbouwen van een competentie naar het einde van het secundair onderwijs, waarbij leerlingen meer en meer het leerproces zelf in handen gaan nemen. Zij zullen meer en meer zelfstandig beslissingen leren nemen in verband met leerdoelen, leeractiviteiten en zelfbeoordeling.

Dit houdt onder meer in dat:

- de opdrachten meer open worden;
- er meerdere antwoorden of oplossingen mogelijk zijn;
- de leerlingen zelf keuzes leren maken en die verantwoorden;
- de leerlingen zelf leren plannen;
- er feedback is op proces en product;
- er gereflecteerd wordt op leerproces en leerproduct.

De leraar is ook coach, begeleider.

De impact van de leerlingen op de inhoud, de volgorde, de tijd en de aanpak wordt groter.

3.2 Waarom?

Begeleid zelfgestuurd leren sluit aan bij enkele pijlers van ons PPGO, o.m.

- leerlingen zelfstandig leren denken over hun handelen en hierbij verantwoorde keuzes leren maken;
- leerlingen voorbereiden op levenslang leren;
- het aanleren van onderzoeksmethodes en van technieken om de verworven kennis adequaat te kunnen toepassen.

Vanaf het kleuteronderwijs worden werkvormen gebruikt die de zelfstandigheid van kinderen stimuleren, zoals het gedifferentieerd werken in groepen en het contractwerk.

Ook in het voortgezet onderwijs wordt meer en meer de nadruk gelegd op de zelfsturing van het leerproces in welke vorm dan ook.

Binnen de vakoverschrijdende eindtermen, meer bepaald "Leren leren", vinden we aanknopingspunten als:

- keuzebekwaamheid;
- regulering van het leerproces;
- attitudes, leerhoudingen, opvattingen over leren.

In onze (informatie)maatschappij wint het opzoeken en beheren van kennis voortdurend aan belang.

3.3 Hoe te realiseren?

Het is belangrijk dat bij het werken aan de competentie de verschillende actoren hun rol opnemen:

- de leraar als coach, begeleider;
- de leerling gemotiveerd en aangesproken op zijn “leer”kracht;
- de school als stimulator van uitdagende en creatieve onderwijsleersituaties.

De eerste stappen in begeleid zelfgestuurd leren zullen afhangen van de doelgroep en van het moment in de leerlijn “Leren leren”, maar eerder dan begeleid zelfgestuurd leren op schoolniveau op te starten is “klein beginnen” aan te raden. Vanaf het ogenblik dat de leraar zijn leerlingen op min of meer zelfstandige manier laat:

- doelen voorop stellen;
- strategieën kiezen en ontwikkelen;
- oplossingen voorstellen en uitwerken;
- stappenplannen of tijdsplannen uitzetten;
- resultaten bespreken en beoordelen;
- reflecteren over contexten, over proces en product, over houdingen en handelingen;
- verantwoorde conclusies trekken;
- keuzes maken en die verantwoorden;

is hij al met een of ander aspect van begeleid zelfgestuurd leren bezig.

4 ICT

4.1 Wat?

Onder ICT verstaan we het geheel van computers, netwerken, internetverbindingen, software, simulatoren, etc. Telefoon, video, televisie en overhead worden in deze context niet expliciet meegenomen.

4.2 Waarom?

De recente toevloed van informatie maakt levenslang leren een noodzaak voor iedereen die bij wil blijven. Maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen wijzen op het belang van het verwerven van ICT. Enerzijds speelt het in op de vertrouwdheid met de beeldcultuur en de leefwereld van jongeren. Anderzijds moeten jongeren niet alleen in staat zijn om nieuwe media efficiënt te gebruiken, maar is ICT ook een hulpmiddel bij uitstek om de nieuwe onderwijsdoelen te realiseren. Het nastreven van die competentie veronderstelt onderwijsvernieuwing en aangepaste onderwijsleersituaties. Er wordt immers meer en meer belang gehecht aan probleemoplossend denken, het zelfstandig of in groep leren werken, het kunnen omgaan met enorme hoeveelheden aan informatie, ...

In bepaalde gevallen maakt ICT deel uit van de vakinhoud en is ze gericht op actieve beheersing van bijvoorbeeld een softwarepakket binnen de lessen informatica. In de meeste andere vakken of bij het nastreven van vakoverschrijdende eindtermen vervult ICT een ondersteunende rol. Door de integratie van ICT kunnen leerlingen immers:

- het leerproces zelf in eigen handen nemen;
- zelfstandig en actief leren omgaan met les- en informatiemateriaal;
- op eigen tempo werken en een eigen parcours kiezen (differentiatie en individualisatie).

4.3 Hoe te realiseren?

In de eerste graad van het SO kunnen leerlingen adequaat of onder begeleiding elektronische informatiebronnen raadplegen. In de tweede en nog meer in de derde graad kunnen de leerlingen “spontaan” gegevens opzoeken, ordenen, selecteren en raadplegen uit diverse informatiebronnen en –kanalen met het oog op de te bereiken doelen.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om ICT te integreren in het leerproces.

Bepaalde programma’s kunnen het inzicht verhogen d.m.v. visualisatie, grafische voorstellingen, simulatie, het opbouwen van schema’s, stilstaande en bewegende beelden, demo, ...

Sommige cd-roms bieden allerlei informatie interactief aan, echter niet op een lineaire manier. De leerling komt via bepaalde zoekopdrachten en verwerkingstaken zo tot zijn eigen “gestructureerde leerstof”.

Databanken en het internet kunnen gebruikt worden om informatie op te zoeken. Wegens het grote aanbod aan informatie is het belangrijk dat de leerlingen op een efficiënte en een kritische wijze leren omgaan met deze informatie. Extra begeleiding in de vorm van studiewijzers of instructiekaarten is een must. Om tot een kwaliteitsvol eindresultaat te komen, kunnen leerlingen de auteur (persoon, organisatie, ...), de context, andere bronnen die de inhoud bevestigen en de onderzoeksmethode toevoegen. Dit zal het voor de leraar gemakkelijker maken om het resultaat en het leerproces te beoordelen.

De resultaten van individuele of groepsopdrachten kunnen gekoppeld worden aan een mondelinge presentatie. Het programma “Powerpoint” kan hier ondersteunend werken.

Men kan resultaten en/of informatie uitwisselen via e-mail, blackboard, chatten, nieuwsgroepen, discussiefora, ... ICT maakt immers allerlei nieuwe vormen van directe en indirecte communicatie mogelijk. Dit is zeker een meerwaarde omdat ICT zo de mogelijkheid biedt om niet alleen interscolaire projecten op te zetten, maar ook om de communicatie tussen leraar en leerling (uitwisselen van cursusmateriaal, planningsdocumenten, toets- en examenvragen, ...) en leraren onderling (uitwisseling lesmateriaal) te bevorderen.

Sommige programma’s laten toe op graduele niveaus te werken. Ze geven de leerling de nodige feedback en remediëring gedurende het leerproces (= zelfreflectie en -evaluatie).

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

De uitrusting en de inrichting van de lokalen, inzonderheid de werkplaatsen, de vaklokalen en de laboratoria, dienen te voldoen aan de technische voorschriften inzake arbeidsveiligheid.

Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex,
- ARAB
- AREI,
- Vlarem.

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden met betrekking tot de uitrusting en inrichting van de lokalen en de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Zij schrijven voor dat:

- duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
 - alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
 - de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

TV en PV praktijk kleding

De leraar dient te kunnen beschikken over een ruim lokaal dat kan ingedeeld worden in een zone voor praktijk en presentatie/verkoop, een zone voor de theorie.

Beide zones worden uitgerust met de meest elementaire nutsvoorzieningen.

Volgende uitrusting dient in de school aanwezig te zijn:

- tv toestel
- video
- projectiescherm
- minimum per studierichting: p.c + printer voorzien van een aangepast eenvoudig teken- en tekstverwerkingsprogramma en toegang tot het internet.

Praktijk-theorie en presentatiegedeelte:

Het aantal beschikbare voorzieningen is afhankelijk van het aantal leerlingen.

- naaimachine in vaste tafel
- naaimachine met borduurmogelijkheden
- overlock
- safety stitch
- strijktafel
- strijkplank, mouwplank, strijkvormen
- stoomstrijkijzer
- thermocoleepers
- klein werkmetaal zoals, tekenmateriaal, etaleermateriaal, tekengerief, latten, tekendriehoek...

- naaibenodigdheden
- toebehoren zoals: kerftang
 - kleermakerskrijt en krijtscherper
 - klemmen, gewichten
 - weversloupe
 - rokafronder
- patroontafels/snijtafels
- snijtafel met afrolsysteem
- verticaal snijmes
- rondsniijmes
- etiketeerapparaat (facultatief.)
- voldoende grote verplaatsbare werktafels
- grote spiegel
- paspop
- klein werkmateriaal zoals; tekenmateriaal, etaleermateriaal
- prikboarden
- bord
- documentatiemateriaal: boeken en tijdschriften, vezeltabel, modebladen, reclamebladen, video's in verband met mode, textielverwerking, interieur, decoratie, verkoopsituaties, stalen.

EVALUATIE

Onderscheid moet gemaakt worden tussen de evaluatie van het leerproces en de evaluatie van het eindproduct.

Bij de procesevaluatie wordt doorlopend gepeild naar de verwerking van het leerproces, met de bedoeling dit proces zo nodig bij te sturen, zodat elke leerling op de meest effectieve manier kan leren.

De klemtoon ligt hierbij duidelijk op het optimaal functioneren van de leerling.

Het verloop van het proces wordt, vooraf, door de leraar uitgetekend. Zij/hij bepaalt

- welke de verschillende stappen zijn;
- welke fouten op elk moment ontoelaatbaar zijn;
- welke fouten kunnen gemaakt worden.

Afhankelijk van het resultaat van feedback-momenten (evaluaties na elke opdracht of deelopdracht) wordt het proces verder gezet of zo nodig bijgestuurd. Om de leerling te motiveren gebeurt dit in een constructieve, positieve sfeer.

Productevaluatie gebeurt op het einde van het leerproces (bijvoorbeeld na een hoofdstuk, een opdrachtenreeks, een project, een trimester...). Hierbij wordt nagegaan in hoeverre de leerling de basisdoelstellingen bereikt heeft.

Elke evaluatie dient te vertrekken vanuit duidelijke en operationele doelstellingen. Zowel het proces als het product moeten op een zo objectief mogelijke manier geëvalueerd worden. De evaluatie steunt altijd op een vaardigheids- en werkanalyse die het verloop, de verantwoording en de criteria weergeeft van de opdracht.

Proces- en productgericht evalueren kan vier aspecten omvatten:

- de denkactiviteit (bijvoorbeeld instructies lezen, aantekeningen maken, ...).
- de motorische handelingen (bijvoorbeeld verbindingen maken, ...).
- de praktijk-attitudes (bijvoorbeeld nauwkeurig werken, scherp waarnemen, ...).
- de uitvoeringstijd, waarbij gestreefd wordt naar een haalbaarheid voor 90 % van de leerlingen.

Bij de evaluatie zal er in ieder geval rekening gehouden worden met het feit dat het om leerlingen gaat. Onnauwkeurig werken, kleine fouten maken, moet in zekere mate aanvaardbaar zijn. Belangrijk is de evolutie. Daarom zal de lerares/leraar voortdurend de vorderingen van de leerlingen controleren. Indien nodig zal zij/hij meteen remediërend optreden.

Bij het begin van iedere praktijkopdracht zal de lerares/leraar (indien nodig aan alle leerlingen afzonderlijk) medelen welke (sub)doelstellingen tijdens die les moeten bereikt of nagestreefd worden: *iedere leerling moet bij het begin van iedere les weten wat van hem tijdens die les verwacht wordt.*

In het evaluatieproces kunnen 3 stappen onderscheiden worden:

- registreren (door middel van een evaluatieschema),
- interpreteren (door middel van een vierpuntschaal),
- rapporteren.

Registreren

Om zo objectief mogelijk te kunnen registreren, wordt voor elke praktijkopdracht (met de daarbij horende gedragsvaardigheden) een evaluatieschema opgesteld.

Zo'n schema bevat alle doelstellingen (met de daarbij horende subdoelstellingen) en attitudes die bij de opdracht zullen geëvalueerd worden. Het is niet noodzakelijk om bij alle opdrachten steeds alle mogelijke subdoelstellingen te evalueren. Sommige subdoelstellingen kunnen eventueel weggelaten worden als ze vroeger reeds vaker aan bod kwamen of later ruimschoots aan bod zullen komen.

De selectie van de attitudes en de wijze van registratie, wordt in vakgroep overlegd.

Bepaalde aspecten zijn objectief meetbaar (bijvoorbeeld een buis op lengte zagen binnen een aangegeven tolerantie), andere aspecten zijn subjectief waarneembaar (bijvoorbeeld een geschikte kleurcombinatie kiezen).

De mate waarin een objectief waarneembare doelstelling bereikt werd, kan in het schema aangeduid worden door middel van een twee-puntenschaal:

- + : doelstelling bereikt
- □ : doelstelling niet bereikt

Voor niet objectief meetbare doelstellingen wordt geadviseerd om te werken met een drie puntenschaal:

- + : doelstelling bereikt
- □ : doelstelling niet helemaal bereikt
- □ : doelstelling niet bereikt

Door het evaluatieschema samen met de opgave ter beschikking van de leerling te stellen, kan de zelfevaluatie bij de leerling sterk aangemoedigd worden.

Interpreteren

Door middel van het evaluatieschema controleert de lerares/leraar bij het einde van iedere les in welke mate de leerlingen de vooropgestelde lesdoelstellingen bereikten. Dit wordt kort met iedere leerling individueel besproken.

Aan de registraties in het evaluatieschema kunnen verschillende interpretaties gegeven worden.

Enkele voorbeelden:

+	□	□
(doel bereikt)	(doel niet helemaal bereikt)	(doel niet bereikt)
niveau is voldoende	voldoende maar leemten voor verbetering vatbaar	niveau onvoldoende onaanvaardbaar niveau
nagenoeg foutloos nagenoeg correct	aanvaardbare tekorten aanvaardbaar aantal lichte of detailfouten of leerproces fouten	schadelijke fouten onvergeeflijke fouten zware inbreuken
volledig	kleine tekorten	onvolledig zware tekorten
behoorlijk, zinvol	storingen, fragmentarisch	onlogische uitvoering
kan het en doet het vrijwel altijd, spontaan en zonder aarzelen	kan het en doet het af en toe, zonder overtuiging, wisselvalling	kan het niet, doet het niet of nooit, afwijzend en met tegenzin

Om eenvormigheid te bekomen in verband met de gebruikte interpretatie, is een overleg binnen de vakgroep absoluut noodzakelijk.

Rapportering

Na iedere les (lieft uiterlijk bij het begin van de volgende les) worden de resultaten van het evaluatieschema omgezet op een vierpuntenschaal.

Die quotatie wordt in de agenda van de leerling genoteerd, waarbij uiteraard voldoende aandacht moet besteed worden aan een eventueel noodzakelijke remediëring.

De omzetting van de (eventueel gewogen) evaluaties kan op verschillende manieren gebeuren. Om eenvormig te kunnen omzetten, is een overleg binnen de vakgroep absoluut noodzakelijk. Hoe de omzetting zal gebeuren moet in ieder geval vooraf vastgelegd worden.

Dit kan bijvoorbeeld als volgt gebeuren.

Heel goed

- meer dan 80% van de sub-vaardigheden, subdoelstellingen zijn bereikt
- (nagenoeg) foutloos, uitstekend,
- enkel + codes
- volledig zelfstandig uitgevoerd

- vlotte uitvoering, met overtuiging, belangstelling, ...

Goed

- 60 à 80 % van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- veel + en weinig codes
- aanvaardbare kwaliteitsverschillen
- aanvaardbare proces-leerfouten
- geen schadelijke fouten
- zichtbare vorderingen

Zwak

- 50 à 60 % van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- alleen een deel van de subdoelen zijn bereikt
- weinig + en veel codes
- veel onnodige leerfouten
- soms zware schadelijke fouten
- geen zichtbare vorderingen

Niet goed

- minder dan 50% van de onmisbare vaardigheden of doelstellingen zijn bereikt
- veel codes of alleen maar codes en - codes
- veel schadelijke of onvergeeflijke fouten, onlogisch handelingen

Het rapportcijfer

Naar het rapport toe moeten alle quotaties (vierpuntenschaal – resultaat van remediëring) omgezet worden naar een cijfer. Ook die omzetting moet overlegd worden binnen de vakwerkgroep.

Alle ernstige tekorten (cf. diverse evaluatieschema's) worden steeds vermeld in de rubriek commentaar, waarbij er steeds een duidelijk geformuleerde remediëring moet voorzien worden (geen algemene opmerkingen).

Onderscheid moet gemaakt worden tussen de evaluatie van het leerproces en de evaluatie van het eindproduct.

Bij de procesevaluatie wordt doorlopend gepeild naar de verwerking van het leerproces, met de bedoeling dit proces zo nodig bij te sturen, zodat elke leerling op de meest effectieve manier kan leren.

De klemtoon ligt hierbij duidelijk op het optimaal functioneren van de leerling.

Het verloop van het proces wordt, vooraf, door de leraar uitgetekend. Zij/hij bepaalt

- welke de verschillende stappen zijn;
- welke fouten op elk moment ontoelaatbaar zijn;
- welke fouten kunnen gemaakt worden.

Afhankelijk van het resultaat van feedback-momenten (kleine toetsen, gesprekken, volgsystemen, ...) wordt het proces verder gezet of zo nodig bijgestuurd. Om de leerling te motiveren gebeurt dit in een constructieve, positieve sfeer.

Productevaluatie gebeurt op het einde van het leerproces (bijvoorbeeld na een hoofdstuk, een opdrachtenreeks, een project, een trimester..). Hierbij wordt nagegaan in hoeverre de leerling de basisdoelstellingen bereikt heeft.

Iedere evaluatie gebeurt in 3 stappen

- Registreren (veeluldig afnemen van proeven, oefeningen, opdrachten, kleine toetsen, ...).
- Interpreteren (de gegevens toetsen aan de criteria of normen die de vakwerkgroepen vooraf duidelijk heeft bepaald).
- Rapporteren (de leerling en de ouders krijgen op een duidelijke wijze een beeld van de vorderingen van de leerling door geregelde momenten van feedback voor de leerling en door een schriftelijke rapportering door middel van agenda, rapport...).

BIBLIOGRAFIE

Appliqueren, Algemene Technieken Katoeninstituut, Trends.

Bergen H., e.a. Leren Etaleren, ISBN 9028907912, De Nederlandse Boekhandel, Kapellen, 1998.

Bergen H., etaleren, Stap voor Stap, Praktijkboek, ISBN 90-5035-393-2. De Nederlandse Boekhandel, Kapellen.

Bergen H., e.a. Stapsgewijs-Etalagegewijs, Basisboek ISBN 90-5035-4262, uitgeverij de gulden engel, Antwerpen, 1996.

Bin. selectie van Belgische normen; T.T. IPB Antwerpen.

Boeken en artikels in verband met etaleren.

Coran, T., Textiel in het interieur Soft Furnishing, IPB Antwerpen.

Detex, stoffenvademecum, vier delen, Wolters, Noordhoff, Groningen.

Drake N., Hedendaagse mode-illustraties, IPB Antwerpen.

Petra II mode en milieu, Dienst Europese projecten, Koningsstraat 93 1000 Brussel.

Etitex, Textiel ABC, Plantijn Deurne.

Exploratie I, de wereld van de textielvezels Plantijn, Deurne.

Febeltex, Belgische Federatie van de Textielnijverheid, Textielbenamingen, Montoyerstraat 24, 1000 Brussel.

Vermeulen Marc., Handboek voor het totale verkoopsucces, Omegaboek, Amsterdam.

Handleidingen van machines en apparaten.

Inspiratiehandboek voor een veilige, gezonde, toegankelijke en aantrekkelijke school VLOR, Brussel 1995.

Ireland P. Modetekenen, IPB Antwerpen.

Ireland P. Modetekenen, IPB Antwerpen;

Kenneth F., Geheimen Van De Couturiers, Cantecleer, De Bilt

Loeff & Ubbinck, Ontwerpen en presenteren, Cantecleer, De Bilt

Pluis het eens uit, Plantijn, Deurne.

Van Gijssel, De illusie van de Modetekening, Cantecleer, De Bilt

Vakblad, Confection.

Vakblad, Confection 2000.

Vakblad, Confection-knipselkrant, IVOC.

Vakblad, Modis, Modeunie.

Vakblad, Textielvisie, vakblad voor de modebranche, officieel orgaan van Mitex, Trudy Ravenstijn, postbus 212, 1200 AE Hilversum. Tel. 035/6252000

Van der Meij., Mens en mode getekend, IPB Antwerpen

Nijssen André., Meer verkopen, Lannoo

AUDIO-VISUELE MIDDELEN

De modemakers, IVOC

Cd-rom KT/C2001/ een leermiddel over de strategische veranderingen in de textiel-en kledingindustrie, IVOC

NUTTIGE ADRESSEN

Algemeen

Algemeen Belgisch Vlasverbond, Oude Vestigingsstraat 15, 8500 Kortrijk, tel.056/ 22 02 61

Cobot, didactische illustratie en audio-visuele middelen, Poortakkerstraat 92, 9000 Gent

tel. 09/222 26 14.

Dienst Europese Projecten, Koningsstraat 93, 1000 Brussel. tel. 02/227 14 11

De Brug, Phoenixstraat1, 9000 Gent, tel.09/226 38 69

Etitex, Europees huis van Textiel en Kleding, Montoyerstraat 24,1000 Brussel, tel.02/238 10 11

Febeltex, Ottergemsesteenweg 439,9000 Gent, tel.09/241 50 59

IPB, Jezusstraat16, 2000 Antwerpen, tel. 03/232 88 55

IVOC, Instituut voor Vorming en Onderzoek in de Confectie, Leliegarde 22, 1731 Zellik
tel.02/5115350. www.ivoc.be

Kostuum en Kantmuseum, Violettestraat 1000 Brussel, tel.02/512 77 09

Creamode, detailhandel-kleermakers, Spastraat 8, 1000 Brussel, tel.02/238 06 51

Nederlands Textielmuseum, Gorkestraat 98NL-5046 GN,Tilburg, tel.0031 13/53677475

Provinciaal Instituut voor Milieu- educatie, Mechelsesteenweg 365, 2500 Lier.

Provinciaal Textiel & kostuummuseum, Vrieselhof, Schildesteenweg 79, 2520 Ranst, tel. 03/383 46 80

Provinciaal Veiligheidsinstituut, Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen.

Textielfederatie, Grote Markt 32 9200, Sint-Niklaas.

VDAB: training en opleiding: algemeen: <http://www.vdab.be>

VDAB: dienstenstructuur centrale en regionale diensten, regio VDAB werknemersopleidingen:

<http://www.via.ac.be/didascalia/pedagora/vdab.htm>

V.O.C.-Betex, onderwijscentrum voor confectie en textiel. <http://www.vocbetex.nl/>

Wools of New Zealand, R. Vandendriesschelaan 18, 1150 Brussel.

Veiligheid

ARAB(algemeen reglement voor arbeidsbescherming), de Codex voor het welzijn op het werk,
Ministerie voor tewerkstelling en arbeid, Belliardstraat 53, 1040 Brussel.

ARAB(algemeen reglement voor arbeidsbescherming), elektrische installaties, Uitgeverij UGA N.V.
afdeling publicaties, Stijn Streuvelsstraat73, 8501 Kortrijk-Heule.

Arbeidsveiligheid in pocket CED.,Samsom/Kluwer editoriaal i.s.m.NVVA, Louizalaan 485, 1050
Brussel tel.02/723 11 11

EHBO,Handboek voor helpers van België, Het Belgische Rode Kruis, Vlaamse Gemeenschap, Dienst
Leergangen Vleurgatsesteenweg 98 1050 Brussel tel.02/645 44 80

Nationale Vereniging ter voorkoming van arbeidsongevallen(NVVA) Gachardstraat 88, bus 44, 1040
Brussel.

Publicaties van het Provinciaal Veiligheidsinstituut te Antwerpen(PVI)Jezusstraat 28-30 2000
Antwerpen.